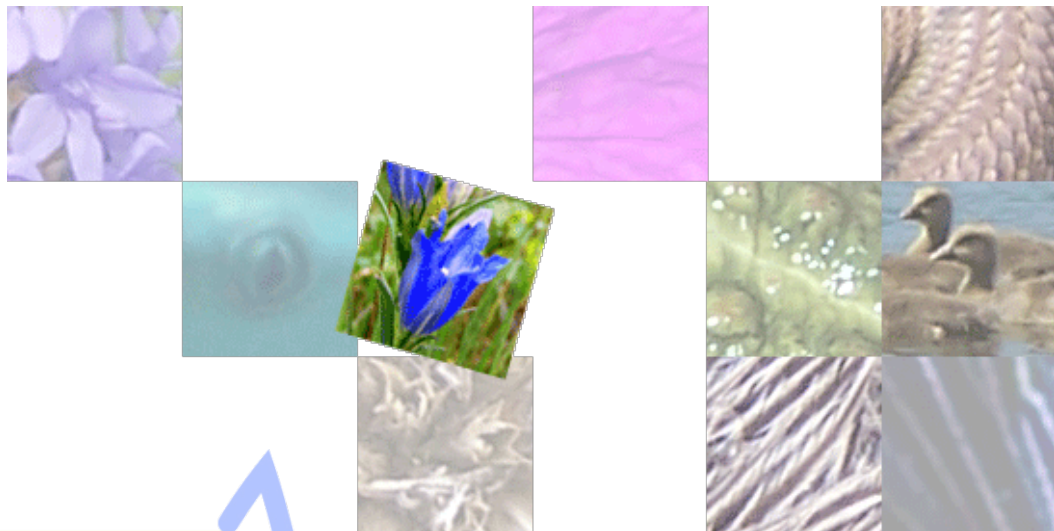

ECOquickscan

ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

Natuurtoets flora en fauna

Bestemmingsplan Zeebuurt – De Harder 2017

lid Netwerk Groene Bureaus

28 september 2017
projectnummer: 16010

natuurtoets flora en fauna

Bestemmingsplan Zeebuurt – De Harder 2017

Opdrachtgever
Contactpersoon

Advies Ruimte B.V.
de heer ing. I.T.G.M. Martens

Projectnummer
Datum
Auteur

16010
28 september 2017
ing. H.H.J. van der Burgt

Wijze van citeren

Burgt, H.H.J. van der, Natuurtoets flora en fauna Bestemmingsplan Zeebuurt – De Harder 2017. ECOquickscan, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Loo, 2017.

Het Netwerk Groene Bureaus is de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Het Netwerk werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en behartigt de belangen van groene adviesbureaus.

ECOquickscan ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap

't Grieth 10 | 6924BJ Loo (Gld) T (0316) 849390 | M (06) 12 97 16 80 | haico@ecoquickscan.nl | www.ecoquickscan.nl

INHOUDSOPGAVE

1.	INLEIDING	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Gebiedsbeschrijving en beoogde ingrepen	2
2.	WETTELIJK KADER	3
2.1	Gebiedsbescherming	3
2.1.1	Wet natuurbescherming – hoofdstuk 2	3
2.1.2	Natuurnetwerk Nederland	3
2.2	Soortbescherming	3
3.	TOETSING	4
3.1	Onderzoeksmethodiek	4
3.1.1	Onderzoek naar vleermuizen	4
3.2	Beschermde gebieden	5
3.2.1	Wet natuurbescherming - gebiedsbescherming	5
3.2.2	Natuurnetwerk Nederland	6
3.3	Voorkomen van beschermde soorten	6
3.3.1	Vaatplanten	6
3.3.2	Grondgebonden zoogdieren	6
3.3.3	Vleermuizen	6
3.3.4	Vogels	8
3.3.5	Amfibieën, reptielen, vissen, insecten en overige soortengroepen	9
4.	CONCLUSIE	10
4.1	Gebiedsbescherming	10
4.2	Soortenbescherming	10
4.3	Consequenties	11
4.4	Aanbevelingen	11

Bijlagen

- Bijlage 1 Literatuurlijst
- Bijlage 2 Wet natuurbescherming

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

In Harderwijk (gemeente Harderwijk, provincie Gelderland) is de realisatie van een detailhandelscentrum en 108 appartementen beoogd. De aanwezige bebouwing op deze locatie zal worden gesloopt. Dit is de aanleiding om een herzien bestemmingsplan in procedure te brengen. Aan ecologisch adviesbureau ECOquickscan is gevraagd de natuurtoets flora en fauna bij dit herziene bestemmingsplan uit te voeren.

Ligging (geel omlijnd) van het plangebied (luchtfoto: Google).

Voor de ruimtelijke ingreep mag plaatsvinden moet er eerst een onderzoek plaatsvinden in het kader van de natuurwetgeving. Er zal bij deze activiteit rekening gehouden moeten worden met de aanwezige natuurwaarden in en om het plangebied. Voorliggend onderzoek is een toets waarin op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een veldverkenning uitspraken worden gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Het plangebied is beoordeeld op geschiktheid voor beschermde planten en diersoorten en de te verwachten effecten op deze soorten. Aanvullend op het literatuuronderzoek en de veldverkenning is binnen het plangebied onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen. Dit resulteert in conclusies en aanbevelingen. Deze natuurtoets is uitgevoerd op basis van de momenteel geldende uitwerking en interpretatie van beleid en wetgeving.

1.2 Gebiedsbeschrijving en beoogde ingrepen

Het projectgebied aan de Knardijk West te Harderwijk ligt tegen de provinciale weg (N302). In het plangebied staat een gebouw/hal dat in gebruik is als indoor kartbaan en 'event center' (Harder's Plaza). Rondom het gebouw ligt veel verharding (parkeerplaatsen). Ten zuidwesten ligt een klein park met daarachter een woonwijk. Binnen het projectgebied is ook een tijdelijke supermarkt, met bijbehorende parkeergelegenheden en een McDonalds gelegen.

Het park (linksboven), de tijdelijke supermarkt, inclusief parkeergelegenheid, met daarachter de indoor kartbaan (rechtsboven) en zuidwestzijde (voorzijde) van het gebouw (onder).

Groene elementen binnen en direct grenzend aan het projectgebied zijn beperkt tot bermen van wegen en (fiets)paden, overhoekjes en het, ongewijzigd te behouden, park. In het park zijn bomen en struweel aanwezig. Waterpartijen zijn in en in de omgeving van het projectgebied niet aanwezig.

Binnen het plangebied is de nieuwbouw van de detailhandelscentrum en 108 appartementen beoogd. Ten behoeve van de bouw zal het gebouw/hal worden gesloopt. Ook zal de tijdelijke supermarkt worden verwijderd. De bestaande McDonalds blijft gehandhaafd. Het park tussen de beoogde appartementen en de Flevoweg en aansluitend gelegen woonwijk blijft behouden.

Beoogde situatie van het plangebied.

2. WETTELIJK KADER

Bescherming in het kader van de natuur wet- en regelgeving is op te delen in gebieds- en soortenbescherming. Bij gebiedsbescherming heeft men te maken met de Wet natuurbescherming (hoofdstuk 2) en het Natuurnetwerk Nederland. Soortenbescherming is geregeld in hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming. In bijlage 2 is een uitgebreidere toelichting opgenomen bij de soort- en gebiedsbescherming zoals opgenomen in de Wet natuurbescherming.

2.1 Gebiedsbescherming

2.1.1 Wet natuurbescherming – hoofdstuk 2

Natuurgebieden of andere gebieden die belangrijk zijn voor flora en fauna kunnen aangewezen worden als Europese Vogelrichtlijn- en/of Habitatrichtlijngebieden (Natura 2000). De verplichtingen uit de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn in Nederland opgenomen in de Wet natuurbescherming.

Op grond van deze wet is het verboden projecten of andere handelingen te realiseren of te verrichten die, gelet op de instandhoudingsdoelstelling, de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten kunnen verslechteren, of een verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

2.1.2 Natuurnetwerk Nederland

Een andere vorm van gebiedsbescherming komt voort uit aanwijzing van een gebied als Natuurnetwerk Nederland (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Voor dergelijke gebieden geldt dat het natuurbelang prioriteit heeft en dat andere activiteiten niet mogen leiden tot frustratie van de natuurdoelen. Anders dan bij gebieds- en soortenbescherming is de status als Natuurnetwerk Nederland niet verankerd in de Wet natuurbescherming, maar dient het belang in de planologische afweging een rol te spelen. Dit valt onder de verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag.

2.2 Soortbescherming

Soortenbescherming is altijd aan de orde. Hiervoor is hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming bepalend. Soortenbescherming is gericht op het duurzaam in stand houden van soorten in hun natuurlijk leefgebied. Er wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal beschermde soorten en nationaal beschermde soorten. Van de nationaal beschermde soorten kan de beschermde status per provincie verschillen. Provincies hebben de bevoegdheid om bij provinciale verordening vrijstelling te verlenen aan (algemeen voorkomende) soorten.

Het beschermingsregime is verschillend voor zowel de internationaal beschermde soorten (vogel- en habitatrichtlijn soorten) als de nationaal beschermde soorten.

Tevens kent de Wet natuurbescherming een zorgplicht, zowel voor soorten als hun (beschermde) leefgebied.

3. TOETSING

3.1 Onderzoeksmethodiek

Op basis van een gebiedsanalyse (ruimtelijk ecologisch), beschikbare soortgegevens en een veldverkenning, worden uitspraken gedaan over de mogelijke aanwezigheid van beschermde planten en dieren in het plangebied. Vervolgens zijn voor alle (mogelijke) aanwezige beschermde soorten de effecten en eventuele gevolgen voor de beoogde ingreep beschreven.

Bij het opstellen van de natuurtoets flora en fauna is gebruik gemaakt van bestaande atlasgegevens uit de Atlas van Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen, 2016) en op websites gepubliceerde verspreidingsgegevens van bijvoorbeeld Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (RAVON, Zoogdiervereniging, etc.). Deze bronnen vermelden betrouwbare soortgegevens op basis van uurhokken (5 bij 5 kilometer), dit betekent dat het zeer globale gegevens betreft.

Daarnaast is gebruik gemaakt van de onderzoeksresultaten van eerdere onderzoeken; Natuurtoets Flevoweg 2 te Harderwijk (Tauw, 2008) & Beschermde flora en fauna Knardijk West 4a te Harderwijk (Burgt, 2016).

Op 27 september 2016 heeft er een veldverkenning plaatsgevonden. Doel van deze veldverkenning was om een indruk te krijgen van de biotopen ter plaatse en de geschiktheid van het plangebied en haar omgeving voor de verschillende soortengroepen te beoordelen (zie paragraaf 3.3). Het veldbezoek heeft nadrukkelijk niet de status van een volledige veldinventarisatie; het eenmalige veldbezoek geeft slechts een globaal beeld van aanwezige soorten en habitats op basis van een momentopname. Op basis van de veldverkenning is onderzoek aanbevolen naar vleermuizen (zie onderstaande onderzoeksmethodiek; paragraaf 3.1.1).

3.1.1 Onderzoek naar vleermuizen

Het onderzoek is uitgevoerd conform het protocol voor het inventariseren van vleermuizen (afgekort "vleermuizenprotocol") dat is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ, in overleg met de Dienst Landelijk Gebied en de Gegevensautoriteit Natuur. In het vleermuizenprotocol worden verschillende onderzoeksperioden onderscheiden naar de verschillende functies dat een gebied kan hebben voor vleermuizen. Binnen het plangebied is onderzoek uitgevoerd naar kraam- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek naar kraam- en paarverblijfplaatsen geeft ook inzicht in andere mogelijk belangrijke functies van het plangebied voor vleermuizen, zoals vaste vliegroutes, foerageergebied en andere types verblijfplaatsen.

Het onderzoek naar vleermuizen vindt plaats met behulp van een batdetector (een apparaat dat ultrasone vleermuisgeluiden omzet in voor het menselijk oor hoorbare geluiden). Met meerdere personen (uitgerust met een Petterson D240x) is op 9 en 30 september 2016, 25 mei en 14 juli 2017 onderzoek gedaan naar kraam- en paarverblijfplaatsen. Het onderzoek heeft zowel rond zonsopgang (ochtendonderzoek) als rond zonsondergang (avondonderzoek) plaatsgevonden. 's Ochtends wordt voornamelijk gekeken naar zwermgedrag nabij de verblijfplaats. In de avond wordt

gekeken naar uitvliegers en tijdens het paarseizoen wordt geluisterd naar roepende mannetjes vanuit of in de nabijheid van de verblijfplaats.

Weersomstandigheden

Onderzoek naar vleermuizen is sterk gebonden aan weersomstandigheden, als het bijvoorbeeld hard waait of de temperatuur te laag is verlaten vleermuizen hun verblijfplaats niet. Hieronder staan de weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek.

Datum	Soort onderzoek	Temperatuur	Windkracht	Onderzoeksomstandigheden
9 sept. '16	avond	18 - 19 °C	windstil	optimaal
30 sept. '16	avond	13 °C	2 - 3 Bft	optimaal
25 mei '17	avond	18 °C	2 Bft	optimaal
14 juli '17	ochtend	10 °C	1 Bft	optimaal

Weersomstandigheden ten tijde van het onderzoek naar vleermuizen.

3.2 Beschermde gebieden

In het kader van de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden.

3.2.1 Wet natuurbescherming - gebiedsbescherming

Het plangebied te Harderwijk ligt niet in of direct aansluitend aan een gebied dat is aangewezen in het kader van de Wet natuurbescherming. De dichtstbijzijnde beschermde gebieden liggen op ongeveer 500 en 1800 m afstand en betreft respectievelijk de Natura 2000-gebieden 'Veluwerandmeren' en 'Veluwe' (beide Vogel- en Habitatrichtlijngebied). De beoogde plannen hebben betrekking op een beperkte oppervlakte dat in de huidige situatie grotendeels is bebouwd en verhard en tot op heden in gebruik is als indoor kartbaan en 'event center'. Tussen het plangebied en de Natura 2000-gebied 'Veluwerandmeren' ligt een bedrijfsterrein en tussen het plangebied en het Natura 2000-gebied 'Veluwe' liggen de woonwijken. Gezien het voorstaande is een relatie met de aangewezen soorten en habitats van de beschermde gebieden afwezig (stikstofdepositie, zie onderstaand).

Stikstofdepositie

Het vorige bestemmingsplan De Harder (vastgesteld op 20 november 2008) maakte 33.500 m² aan detailhandel, leisure (waaronder een bioscoop met 800 zitplaatsen), zakelijke dienstverlening (kantoren) en horeca met bijbehorende verkeersbewegingen mogelijk. Daarnaast bood het bestemmingsplan ruimte voor 66 appartementen. In het huidige bestemmingsplan is het aantal toegestane m² teruggebracht tot 18.000 m². Kantoren en een bioscoop zijn niet langer toegestaan. Het detailhandelscentrum is als bouwwerk reeds (onder het vorige bestemmingsplan) vergund. Het aantal toegestane appartementen is verruimd van 66 naar 108.

Het bestemmingsplan Zeebuurt - De Harder reduceert het aantal verkeersbewegingen en daarmee de potentiële uitstoot van stikstof aanzienlijk.

3.2.2 Natuurnetwerk Nederland

Hetzelfde gebied dat is aangewezen als Vogel- en Habitatrichtlijngebied is ook aangewezen als Natuurnetwerk Nederland (NNN). Door de verharde en bebouwde situatie in het plangebied, intensieve beheer en gebruik en het bebouwde karakter van de omgeving, ontbreekt een relatie met dit gebied. Negatieve effecten op de NNN worden niet verwacht.

3.3 Voorkomen van beschermde soorten

In het kader van de Wet natuurbescherming - hoofdstuk 3 moet worden getoetst of er ter plaatse van de activiteit sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde activiteit kan biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

3.3.1 Vaatplanten

Het plangebied is grotendeels bebouwd en verhard; begroeiing is beperkt tot bermen van wegen en (fiets)paden, overhoekjes en het, ongewijzigd te behouden, park. Al deze objecten worden goed en intensief onderhouden. Hierin bevinden zich geen geschikte, bijzondere, groeiplaatsen voor beschermde vaatplanten. Tijdens de veldverkenning zijn algemene soorten als brandnetel (*Urtica dioica*), smalle weegbree (*Plantago lanceolata*), bijvoet (*Artemisia vulgaris*), akkerdistel (*Cirsium arvense*), gewoon duizendblad (*Achillea millefolium*), grote weegbree (*Plantago major*), Canadese fijnstraal (*Conyza canadensis*) en melganzenvoet (*Chenopodium album*) waargenomen. Ook zijn op de muren geen (beschermde) muurplanten aangetroffen. Aangeplante of gezaaide exemplaren van beschermde soorten (in bijvoorbeeld bermen) zijn niet beschermd in de Wet natuurbescherming, omdat het geen natuurlijke groeiplaats betreft.

3.3.2 Grondgebonden zoogdieren

Het plangebied is grotendeels bebouwd en verhard; begroeiing is beperkt tot bermen van wegen en (fiets)paden, overhoekjes en het, ongewijzigd te behouden, park. Waterpartijen ontbreken in het plangebied; in het park is alleen een (droge) wadi aanwezig. Al deze objecten worden goed en intensief onderhouden. Binnen de onverharde delen zijn vaste rust- en verblijfplaatsen van soorten als egel (*Erinaceus europaeus*) en (spits)muizen niet uit te sluiten. Voor deze soorten kent de provincie Gelderland een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen (de zorgplicht, paragraaf 4.3 en bijlage 2, is wel van toepassing). Andere nationaal of internationaal beschermde soorten worden op basis van beschikbare verspreidingsgegevens, aanwezige biotopen en binnenstedelijke ligging niet verwacht.

3.3.3 Vleermuizen

Uit bronnenonderzoek (waaronder de NDFF¹) volgt dat gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), laatvlieger (*Eptesicus serotinus*), meervleermuis (*Myotis dasycneme*), rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*) en watervleermuis (*Myotis daubentonii*) voorkomen in de omgeving. Op basis van hun verblijfplaats zijn vleermuizen te verdelen in twee groepen namelijk: gebouwbewoners en boombewoners (er zijn ook soorten die van beide elementen gebruik maken).

¹ © NDFF - quickscanhulp.nl 31-03-2016 15:20:26

Foerageergebied en vliegroutes

Binnen het plangebied en de directe omgeving is voor de meeste van de genoemde soorten vleermuizen geschikt foerageergebied aanwezig. Aangezien waterpartijen ontbreken in het plangebied en ook direct aansluitend geen waterpartijen aanwezig zijn, is het voorkomen van meer- en watervleermuis niet waarschijnlijk. Daarnaast kunnen de groenstructuren binnen het plangebied een functie hebben als vliegroute voor diverse soorten vleermuizen; dergelijke vliegroutes vormen verbindingen tussen verblijfplaatsen en foerageergebied. Aantasting van vliegroutes kan leiden tot indirecte aantasting van verblijfplaatsen. Het (tijdelijk) onderbreken, als gevolg van de kap, van dergelijke vliegroutes kan een negatief effect hebben op potentiële vliegroutes van deze soorten.

Verblijfplaatsen

Het park blijft ongewijzigd behouden en daarmee ook eventuele verblijfplaatsen in bomen. Binnen het plangebied staat een gebouw/hal dat onder andere in gebruik is voor indoorkarting (Harder's Plaza). Dit gebouw is gezien de aanwezigheid van kierende dakranden, ontbrekende gevelbeplating en spleten/gaten vanwege de slechte staat van onderhoud geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen. Met name de gewone dwergvleermuis heeft slechts een smalle spleet nodig om zich toegang tot het gebouw te verschaffen. De sloop van het gebouw kan dan ook een negatief effect hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen.

Onderzoek naar vleermuizen

Het nader onderzoek naar vleermuizen bestaat uit twee delen. Op de twee onderzoeksmomenten in 2017 is het voorkomen van kraamverblijfplaatsen onderzocht. Dit onderzoek heeft ook inzicht gegeven in het voorkomen van zomerverblijven, vliegroutes en het foerageergedrag van vleermuizen. De twee onderzoeksmomenten in 2016 hebben inzicht gegeven in het voorkomen van paar- en winterverblijfplaatsen.

Foerageergedrag

Tijdens het onderzoek zijn vijf vleermuissoorten waargenomen, namelijk gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. De laatvlieger en rosse vleermuis zijn eenmalig waargenomen op respectievelijk 9 september 2016 en 14 juli 2017. De ruige dwergvleermuis is in september 2016 (beide avonden) en 25 mei 2017 regelmatig foeragerend waargenomen (1 - 3 exemplaren). De gewone dwergvleermuis is in kleine aantallen tijdens alle onderzoeksrondes waargenomen. In totaal foerageren in en aansluitend aan het plangebied tussen de 2 tot 5 exemplaren. De groene elementen buiten de invloedssfeer van de beoogde plannen worden voornamelijk gebruikt om te foerageren.

Vaste vliegroutes

Binnen en direct aansluitend aan het plangebied zijn geen vaste vliegroutes waargenomen. Wel zijn langs de Knardijk West enkele passerende rosse vleermuizen en gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze dieren waren in de ochtend (14 juli 2017), geruimte tijd voor zonsopgang, op weg naar hun verblijfplaats elders in Harderwijk (buiten het plangebied). De vleermuizen volgde geen duidelijk lijnvormig element, mogelijk wordt de verhoogde provinciale weg (N302) gevolgd. Op 14 juli 2017 was er nauwelijks wind (1 Bft); bekend is dat vleermuizen bij weinig wind niet gebonden zijn aan duidelijke structuren zoals (hoog) opgaande groenstructuren. Negatieve effecten als gevolg van de beoogde plannen worden niet verwacht; de verhoogde provinciale weg (N302) blijft ongewijzigd behouden.

Verblijfplaatsen

Tijdens het nader onderzoek zijn binnen het plangebied, inclusief het park, geen verblijfplaatsen van vleermuizen waargenomen. In een woning aan de Floraweg (buiten het plangebied) is een paarverblijfplaats waargenomen van de gewone dwergvleermuis. De beoogde plannen hebben geen effect op deze verblijfplaats; aansluitend aan de woning ligt het park dat ongewijzigd behouden blijft.

Conclusie

Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar vleermuizen kan geconcludeerd worden dat de beoogde plannen geen effecten hebben op belangrijke functies van vleermuizen.

3.3.4 Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn vogels waargenomen zoals merel (*Turdus merula*), houtduif (*Columba palumbus*), turkse tortel (*Streptopelia decaocto*), gaai (*Garrulus glandarius*), kauw (*Corvus monedula*), spreeuw (*Sturnus vulgaris*) en torenvalk (*Falco tinnunculus*). Alle vogelsoorten zijn beschermd tijdens het broedseizoen. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval aanwezig is (actieve broedplaatsen).

Jaarrond beschermde vogels

De provincie Gelderland heeft het beleid van RVO, opgesteld onder de Flora- en faunawet, ten aanzien van jaarrond beschermde soorten overgenomen. Dat betekent dat van een aantal vogelsoorten de nesten en nestlocaties (verblijfplaatsen) het gehele jaar door beschermd zijn. Deze jaarrond beschermde vogelsoorten zijn onderverdeeld in vier categorieën:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil (*Athene noctua*));
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek (*Corvus frugilegus*), gierzwaluw (*Apus apus*) en huismus (*Passer domesticus*));
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: grote gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*), ooievaar (*Ciconia ciconia*), kerkuil (*Tyto alba*), oehoe (*Bubo bubo*) en slechtvalk (*Falco peregrinus*));
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk (*Falco subbuteo*), buizerd (*Buteo buteo*), havik (*Accipiter gentilis*), sperwer (*Accipiter nisus*), wespendif (*Pernis apivorus*), zwarte wouw (*Milvus migrans*) en ransuil (*Asio otus*)).

Het gebouw is door de aanwezigheid van een goed gesloten hellend (plaatmateriaal; metaal of kunststof) en plat dak en het ontbreken van toegangen met voldoende ruimte voor vogels onder de dakrand, op de muurplaten en grotere gaten in de muren zelf ongeschikt voor jaarrond beschermde gebouwbewonende soorten zoals gierzwaluw en huismus. De voor vleermuizen geschikte ruimtes zijn ongeschikt voor jaarrond beschermde vogels. Ook zijn tijdens de veldverkenning en het nader onderzoek naar vleermuizen geen (sporen van) jaarrond beschermde vogels waargenomen (ook niet foeragerend waargenomen rondom het gebouw).

Van de jaarrond beschermde vogelsoorten (LNV, 2009) kunnen verschillende soorten roofvogels, zoals buizerd en sperwer, ook in bomen in of aan de rand van de bebouwde kom of op binnenstedelijke locaties broeden. Vanwege het stedelijke karakter van het plangebied en het ontbreken van nesten (horsten) of oude bomen met grote holtes (ook in het park), is het voorkomen van in bomen broedende jaarrond beschermde vogels uit te sluiten.

Niet jaarrond beschermde vogels

Naast de voorstaande vier categorieën is er nog een vijfde categorie (beschermde) vogels. Deze vogels beschikken over voldoende flexibiliteit om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen. Deze vogels (en hun broedplaatsen) zijn in principe buiten het broedseizoen niet beschermd. Alleen als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen zijn deze soorten wel jaarrond beschermd.

Binnen het plangebied is de aanwezigheid van broedplaatsen van vogels uit de vijfde categorie niet uit te sluiten. Aangezien in de omgeving voldoende alternatieve broedplaatsen aanwezig zijn voor deze categorie vogels zijn er geen omstandigheden aanwezig om deze vogels jaarrond te beschermen. Negatieve effecten op vogels uit de vijfde categorie worden dan ook niet verwacht indien rekening gehouden wordt met het broedseizoen (actieve broedplaatsen).

3.3.5 Amfibieën, reptielen, vissen, insecten en overige soortengroepen

Het plangebied ligt in de bebouwde kom, heeft een stedelijk karakter en is grotendeels verhard en bebouwd. Waterpartijen ontbreken in en direct aansluitend aan het plangebied. Het park, aansluitend aan de locatie waar de activiteiten zijn beoogd, blijft ongewijzigd behouden. In een dergelijke omgeving komen geen nationaal of internationaal beschermde amfibieën (zie onderstaand landbiotoop van algemene amfibieënsoorten), reptielen, vissen, insecten en overige beschermde soorten voor. De habitateisen van deze beschermde soorten binnen de voorstaande soortengroepen zijn vaak zeer locatiespecifiek en gebonden aan meer natuurlijke biotopen. Dergelijke biotopen komen niet in het plangebied voor.

Landbiotoop van algemene amfibieënsoorten

Aangezien algemene amfibieënsoorten zich waarschijnlijk wel in wateren in de nabije omgeving voortplanten (bijvoorbeeld in vijvers in de tuinen van de aansluitend gelegen woonwijk), is het voorkomen van deze amfibieën niet uit te sluiten. Waarschijnlijk is het voorkomen wel beperkt tot de bruine kikker en gewone pad. Deze soorten gaan na de metamorfose op het land naar voedsel zoeken. Hierbij kunnen ze grote afstanden afleggen. Omdat de dieren op het land overwinteren, is het ook mogelijk dat er dieren in de winterperiode binnen het plangebied aanwezig zijn. Voor deze soorten geldt binnen de provincie Gelderland een algemene vrijstelling voor het verstoren en/of aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen.

4. CONCLUSIE

Het plangebied te Harderwijk betreft een terrein waarop een indoor kartbaan en 'event center' is gevestigd in een gebouw/hal met bijbehorende parkeergelegenheden. Beoogd is om dit gebouw te slopen en op deze locatie nieuwbouw te plegen van in de vorm van een detailhandelscentrum en 108 appartementen.

4.1 Gebiedsbescherming

In het kader van de Wet natuurbescherming en het Natuurnetwerk Nederland dient er getoetst te worden of de beoogde ontwikkelingen een negatieve invloed hebben op beschermde gebieden. Het plangebied te Harderwijk ligt niet in of direct aansluitend aan het NNN of een gebied dat is aangewezen als speciale beschermingszone als bedoeld in de Wet natuurbescherming. Gebiedsbescherming is op deze locatie niet aan de orde.

4.2 Soortenbescherming

In het kader van de Wet natuurbescherming - hoofdstuk 3 moet worden getoetst of ter plaatse van de ruimtelijke ingrepen sprake is of kan zijn van negatieve effecten op beschermde planten en dieren. De beoogde ontwikkelingen kunnen biotoopverlies of verstoring (indirect biotoopverlies) tot gevolg hebben.

De meeste van deze soorten zijn beschermd en vallen onder een algemene vrijstelling van de provincie Gelderland. Hiervoor geldt dat aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen op basis van een vrijstelling mogelijk is, zonder dat er sprake is van procedurele consequenties.

Een aantal van de mogelijk voorkomende soorten zijn meer strikt beschermde soorten, soorten waarvoor bij aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen een ontheffingsplicht in het kader van de Wet natuurbescherming - soortenbescherming geldt. Op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezige habitats en de biotoopeisen van individuele diersoorten zijn soorten uit de soortgroep vleermuizen niet uit te sluiten binnen het plangebied.

Vleermuizen

Op basis van het uitgevoerde onderzoek naar vleermuizen kan geconcludeerd worden dat de beoogde plannen geen effecten hebben op belangrijke functies van vleermuizen. Tijdens het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld in het plangebied en andere essentiële functies ontbreken.

4.3 Consequenties

Een tweetal algemene voorwaarden is vanuit de Wet natuurbescherming - soortbescherming altijd van toepassing:

- in het broedseizoen van vogels mogen, zonder controle voorafgaand door een ecooloog, de vegetatie, bosjes en opstallen in het plangebied niet worden verwijderd. De start van werkzaamheden tijdens deze periode zouden kunnen leiden tot verstoring, beschadiging of vernieling van nesten, rustplaatsen en eieren. Alle vogels zijn beschermd. Storing van nesten is onder artikel 3.1 (Vogelrichtlijn) toegestaan mits niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort. Voor vogels die ook staan vermeld onder artikel 3.5 (Habitatrichtlijn, inclusief Verdragen van Bern en Bonn) is verstoring niet toegestaan.
- op basis van de zorgplicht volgens artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming dient bij de uitvoering van de werkzaamheden voldoende zorg in acht te worden genomen voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Dit houdt in dat bij het uitvoeren van werkzaamheden altijd rekening moet worden gehouden met aanwezige planten en dieren. Zo dienen maatregelen te worden getroffen om bijvoorbeeld verstoring tot een minimum te beperken. Dieren moeten de gelegenheid hebben om uit te wijken en mogen niet opzettelijk worden gedood. Dit kan door:
 - voortijdig maaien van het plangebied zodat dieren wegtrekken;
 - het beperken van verlichting tijdens de avonduren in voorjaar, zomer en herfst ten behoeve van vleermuizen en andere nachtdieren;
 - het slopen (en rooien) starten buiten het voortplantingsseizoen en het winter(slaap)seizoen.

4.4 Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Wet natuurbescherming zijn er ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen gebouwen/appartementen;
- er kunnen neststenen worden aangebracht ten behoeve van gierzwaluw en huismus op >2,5 meter hoogte in de muur. Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nestmogelijkheden;
- het planten van bomen en struiken voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse (autochtone) bes- en bloemdragende struiken en planten.

BIJLAGE 1

Literatuurlijst

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J.B.M. Thissen, K.J. Canters & J.C. Buys (redactie). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. - Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden, 2016.

Burgt, H.H.J. van der, Beschermde flora en fauna Knardijk West 4a te Harderwijk (memo). ECOquickscan, ecologisch adviesbureau voor natuur en landschap, Loo, 2016.

Ministerie van LNV, Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep, 2009.

Tauw bv, Natuurtoets Flevoweg 2 te Harderwijk, Deventer, 2008.

Websites:

www.ravon.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.gelderland.nl

www.rijksoverheid.nl

BIJLAGE 2

Wet natuurbescherming

Wet natuurbescherming – gebiedsbescherming

Voor gebiedsbescherming is hoofdstuk 2 van de Wet natuurbescherming bepalend. Indien gebiedsbescherming aan de orde is, zijn er verschillende stappen in onderzoek te onderscheiden; Voortoets en afhankelijk van de conclusie in de Voortoets een Verstorings- en Verslechteringstoets of een Passende Beoordeling.

Bij een Voortoets komen de volgende onderdelen aan bod:

- beschrijving van de bestaande en nieuwe situatie. In het geval van een wijziging van bedrijfsactiviteiten het in beeld brengen van de bestaande situatie en gewijzigde bedrijfsactiviteiten;
- welke milieueffecten deze (bedrijfs)activiteiten hebben op de omgeving;
- welke van de soorten en habitats waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden, schade ondervinden;
- welke (bedrijfsmatige) activiteiten kunnen leiden tot effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied.

Verstorings- en Verslechteringstoets of een Passende Beoordeling:

Indien uit de Voortoets blijkt dat een ruimtelijke ingreep geen negatief effect heeft op het Natura 2000-gebied dan is het onderzoek gereed. Indien uit de Voortoets blijkt dat de ruimtelijke ingreep een negatief effect heeft op het Natura 2000-gebied, maar zeker niet significant negatief dan moet een Verstorings- en Verslechteringstoets worden opgesteld. Indien uit de Voortoets blijkt dat de ruimtelijke ingreep een negatief effect heeft en mogelijk ook een significant negatief effect dan moet een Passende Beoordeling worden opgesteld.

Een Verstorings- en Verslechteringstoets of een Passende Beoordeling is de basis voor de aanvraag van een vergunning.

Wet natuurbescherming – soortenbescherming

Voor soortbescherming is hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming bepalend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen internationaal beschermde soorten (Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn, verdragen van Bern en Bonn) en nationaal beschermde soorten. Er zijn verbodsbepalingen opgenomen, bepalingen voor algemene vrijstelling en projectspecifieke ontheffingen en de belangen die aangetoond dienen te worden om een ontheffing te verkrijgen.

Verbodsbepalingen

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (artikel 3.1)

Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden, te vangen of opzettelijk te storen (tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort). Ook is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze vogels te

vernielen of te beschadigen, nesten van vogels weg te nemen of eieren te rapen en deze eieren onder zich te hebben.

Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (artikel 3.5)

Het is verboden in het wild levende dieren (waaronder diverse vogelsoorten) van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen, opzettelijk te verstoren, eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen of voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen. Ook is het verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Beschermingsregime andere soorten (artikel 3.10)

Het is verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage van de Wet natuurbescherming, onderdeel A, opzettelijk te doden of te vangen, of vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen. Ook is het verboden vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage van de Wet natuurbescherming, onderdeel B, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Zorgplicht

Naast de bovenstaand beschreven verboden kent de Wet natuurbescherming ook een zorgplicht. In artikel 1.11 is opgenomen dat een ieder voldoende zorg in acht neemt voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorg houdt in elk geval in dat schadelijke handelingen achterwege blijven, dan wel noodzakelijke maatregelen getroffen worden om die schadelijke gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt worden.

Procedurele consequenties

Voor ruimtelijke ingrepen is het van belang te toetsen of er allereerst sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen. Voor Vogelrichtlijnsoorten is het bijvoorbeeld van belang te beoordelen of een verstoring van wezenlijke invloed is. Voor de nationaal beschermde soorten zijn er per provincie lijsten opgesteld met soorten waarvoor een algemene vrijstelling geldt. Over het algemeen zijn dit de meer algemeen voorkomende soorten zoals het konijn of de vos.

Als een ruimtelijke ingreep rechtstreeks kan leiden tot verstoring of vernietiging van bepaalde beschermde soorten of hun leefgebied, kan het project in strijd zijn met de Wet natuurbescherming, hoofdstuk 3. Voor aantastingen van verblijfplaatsen en belangrijke (onderdelen) van leefgebieden van beschermde soorten, is ontheffing ex. artikel 3.3, 3.8 en/of 3.10 van de Wet natuurbescherming nodig van Gedeputeerde Staten. Het uitvoeren van een ruimtelijke ingreep, indien er sprake is van een overtreding van één van de bovenstaand beschreven verbodsbepalingen, kan door middel van een goedgekeurde gedragscode of een verkregen ontheffing. Een gedragscode geldt voor zowel de internationaal beschermde soorten als de nationaal beschermde soorten.

In een gedragscode worden gedragslijnen aangegeven die men volgt om het schaden van beschermde soorten zo veel mogelijk te voorkomen. Ontheffing is, als wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode, voor deze soorten alleen nog nodig als werkzaamheden afwijkend van de gedragscode worden uitgevoerd.

Voor een ontheffing zijn procedurele consequenties afhankelijk van de soorten die door de ingreep worden beïnvloed. Er zijn drie soorten verbodsbepalingen en gekoppeld aan deze bepalingen zijn er ook drie verschillende beschermingsregimes:

- Soorten van de Vogelrichtlijn;
- Soorten van de Habitatrichtlijn, verdrag van Bern en/of Bonn;
- Nationaal beschermde soorten.

Voor het verkrijgen van een ontheffing moet als eerste een belang worden aangetoond op grond waarvan een ontheffing kan worden verkregen voor het overtreden van de verbodsbepalingen.

Voor Vogelrichtlijnsoorten moet een belang worden aangetoond zoals opgenomen in de Vogelrichtlijn. Voor ruimtelijke ingrepen zijn dat:

- volksgezondheid of openbare veiligheid;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora of fauna.

Voor Habitatrichtlijnsoorten en soorten van Bern en Bonn:

- bescherming van de wilde flora of fauna, of instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
- volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Voor nationaal beschermde soorten:

- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.